

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om slopande av de skyldigheter och de nedsättningar av förmåner som ingår i aktiveringsmodellen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om slopande av de skyldigheter och de nedsättningar av förmåner som ingår i aktiveringsmodellen (RP 80/2019 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Följande utlåtande har lämnats i ärendet

- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 5/2019 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Ville Heinonen, arbets- och näringsministeriet
- budgetråd Outi Luoma-Aho, finansministeriet
- jurist Antti Ristimäki, Folkpensionsanstalten
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- specialsakkunnig Anna Järvinen, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- jurist Samppa Koskela, STTK rf
- chef för sociala frågor Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- verksamhetsledare Niina Jussila, Arbetslöshetskassornas Samorganisation r.f.
- professor Roope Uusitalo.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Finlands Kommunförbund
- Akava ry
- Företagarna i Finland rf
- Työttömien Keskusjärjestö ry.

Betänkande ShUB 14/2019 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det ska stiftas en lag om upphävande av 6 kap. 3 a § och 7 kap. 5 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och att det ska göras en ändring av lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och lagen om arbetslöshetskassor. Syftet med propositionen är att i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Antti Rinnes regering genomföra slopandet av de skyldigheter och de nedsättningar av förmåner som ingår i aktiveringsmodellen.

Det föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att bestämmelserna om den så kallade aktiveringsmodellen med självriskdagar inom utkomstskyddet för arbetslösa upphävs. Av detta följer att mottagaren av en arbetslöshetsförmån inte behöver uppfylla de villkor för deltagande i sådant lönearbete eller sådan företagsverksamhet, sysselsättningsfrämjande service eller sysselsättningsfrämjande verksamhet som anges i bestämmelserna i fråga för att bibehålla sin arbetslöshetsförmån till fullt belopp. Om villkoren i aktiveringsmodellen inte uppfylls, ska det inte längre leda till att arbetslöshetsförmånen sänks med 4,65 procent. Till övriga delar förblir villkoren för erhållande av arbetslöshetsförmåner oförändrade.

I propositionen föreslås det också att de bestämmelser om statsandel för inkomstrelaterad dagpenning som ingår i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och i lagen om arbetslöshetskassor ändras till följd av upphävandet av bestämmelserna om aktiveringsmodellen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2020.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås det att de skyldigheter och sänkningar av förmåner som ingår i den s.k. aktiveringsmodellen inom utkomstskyddet för arbetslösa upphävs. Lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) ändrades på så sätt att man från och med den 1 januari 2018 sänker utkomstskyddet med 4,65 procent för en period på 65 dagar, om den arbetslöse inte varit tillräckligt aktiv under de föregående 65 dagarna, dvs. under en cirka tre månader lång granskningsperiod. Kravet på aktivitet anses vara uppfyllt om den berörda personen under granskningsperioden minst en vecka varit i arbete som räknas in i arbetsvillkoret, tjänat in motsvarande inkomst i företagsverksamhet eller minst fem dagar deltagit i sysselsättningsfrämjande service eller utbildning. Modellen är inte tillämplig på den som utöver arbetslöshetsförmån får en förmån på grund av arbetsoförmåga eller skada eller som har en anhängig ansökan om invalidpension i första instans. Den tillämpas inte heller på närståendevårdare och familjevårdare.

När aktiveringsmodellen infördes förkortades självrisktiden för utkomstskyddet för arbetslösa i början av arbetslösheten från sju till fem dagar. Men i de fall där arbetslösheten fortsätter ökade

Betänkande ShUB 14/2019 rd

antalet självriskdagar för dem som inte uppfyller aktivitetskravet för att få arbetslöshetsförmån till fullt belopp.

Social- och hälsovårdsutskottet understöder att nedsättningarna och förpliktelserna i aktiveringsmodellen upphävs. Till följd av de föreslagna ändringarna är det inte längre en förutsättning för att få behålla utkomstskydd för arbetslösa till normalt belopp att förmånstagaren på det sätt som förutsätts i modellen blir sysselsatt i lönearbete eller företagsverksamhet eller deltar i sysselsättningsfrämjande service eller sysselsättningsfrämjande verksamhet i minst fem dagar. Till övriga delar förblir skyldigheterna för arbetssökande som får arbetslöshetsförmåner oförändrade, dvs. arbetslösa arbetssökande ska fortfarande aktivt söka arbete och utbildning samt delta i sysselsättningsfrämjande service och åtgärder.

Aktiveringsmodellens konsekvenser

Redan när riksdagen godkände aktiveringsmodellen förutsatte den att konsekvenserna av reformen bevakas noggrant och att det vid behov görs möjligt att uppfylla aktivitetskravet också på andra sätt, i det fall att det visar sig att de föreslagna sätten inte räcker till för att hindra att en arbetssökande som aktivt sökt jobb eller försökt bli delaktig av en tjänst utsätts för en minskning av förmånen (RSv 184/2017 rd).

Modellens mest centrala mål har varit att öka sysselsättningen genom att motivera arbetslösa arbetssökande att vara aktiva och söka arbete på egen hand under hela arbetslöshetsperioden. I propositionen om aktiveringsmodellen (RP 124/2017 rd) uppskattades modellen öka sysselsättningen med 5 000–12 000 årsverken.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har i sitt utlåtande (AjUU 5/2019 rd) behandlat konsekvenserna av aktiveringsmodellen i ett brett perspektiv. Modellens effekter har under dess giltighetstid undersökts i tre olika forskningsprojekt. Enligt den senaste utredningen som arbets- och näringsministeriet beställt (VATT tutkimukset 189: Aktiivimallin vaikutukset työttömiin ja TE-toimistojen toimintaan) är det svårt att särskilja sysselsättningseffekterna av aktiveringsmodellen från effekterna av en god konjunktursituation och därför kan konsekvenserna för sysselsättningen inte bedömas på ett tillförlitligt sätt. Under den tid aktiveringsmodellen har gällt har man också genomfört andra reformer som eventuellt påverkar sysselsättningen. I avsaknad av en lämplig kontrollgrupp är det svårt att skilja effekten av aktiveringsmodellen från effekten av andra faktorer.

Social- och hälsovårdsutskottet fäster i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet uppmärksamhet vid att enligt utredning kan aktiveringsmodellen ha bidragit till ökad sysselsättning och avslutad arbetslöshet bland dem som får utkomststöd. Bland dem som fick grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd förekom det däremot ökning främst i förvärvsarbete under arbetslöshetstiden. Att sysselsättningen ökar beror delvis också på effekterna av att sysselsättningsläget förbättras.

I samband med aktiveringsmodellen utökades utbudet av arbetskraftsservice med ett årligt anslag på 25 miljoner euro. Utskottet välkomnar att antalet tjänster som erbjuds arbetslösa under aktiveringsmodellen och deltagandet i tjänsterna ökade bland både dem som fick inkomstrelaterad dag-

Betänkande ShUB 14/2019 rd

penning och dem som fick grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd. Enligt utredning ökade deltagandet i tjänsterna särskilt i de äldsta åldersgrupperna, där det är svårare att få jobb på den öppna arbetsmarknaden. Å andra sidan ökade deltagandet i korta tjänster som precis uppfyller villkoren i aktiveringsmodellen särskilt mycket bland mottagarna av inkomstrelaterad dagpenning. Utbudet av korta utbildningsperioder ökade också under aktiveringsmodellen, vilket har påverkat graden av deltagande i tjänsterna. Graderna av deltagande i tjänsterna har också kunnat påverkas av andra reformer inom arbetskraftsförvaltningen som genomförts under aktiveringsmodellen, såsom periodiska intervjuer och försöksprojekt i olika regioner.

Utgående från svaren på enkät- och intervjuundersökningen som riktats till arbets- och näringsbyråernas experter och chefer anses aktiveringsmodellen enligt utredning inte vara ett arbetskraftspolitiskt ändamålsenligt sätt att främja sysselsättningen. Hälften av respondenterna anser att aktiveringsmodellen inte kan främja sysselsättningen, eftersom den sporrar till aktivitet som inte baserar sig på klienternas behov, motivation eller arbetskraftspolitisk ändamålsenlighet, utan på att villkoren i aktiveringsmodellen uppfylls.

Social- och hälsovårdsutskottet fäster i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet uppmärksamhet vid att man i bedömningen av aktiveringsmodellens konsekvenser inte har utrett modellens konsekvenser för de arbetslösas välbefinnande och arbetsförmåga. Social- och hälsovårdsutskottet ansåg vid behandlingen av propositionen om aktivitetsmodellen (ShUB 22/2017 rd) att det är angeläget att göra en uppföljande studie av reformen och att bedöma hur reformen påverkar den framtida sysselsättningen och den ekonomiska välfärden. Likaså bör det göras konsekvensbedömningar för olika grupper utifrån exempelvis kön, ålder, utbildningsnivå, bostadsområde och arbetslöshetens längd, menade utskottet.

Utifrån utredningar och statistiska uppgifter är det klart att aktiveringsmodellen har försämrat utkomstskyddet för arbetslösa. Under den tid som aktiveringsmodellen har varit i kraft har arbetsmarknadsstödet i medeltal sänkts för 39 procent av mottagarna per månad (34 % av dagarna), grunddagpenningen för 31 procent av mottagarna (26 % av dagarna) och den inkomstrelaterade dagpenningen för 32 procent av mottagarna (29 % av dagarna). Utskottet noterar att arbetslöshetsförmånen på basis av utredning särskilt ofta sänktes för äldre arbetssökande med svagare ställning på arbetsmarknaden samt för dem som fick utkomstskydd för arbetslösa under arbetslöshetsdagpenningens tilläggsdagar. Aktiveringsmodellen verkar också gälla särskilt män vars arbetslöshetsförmåner sänktes oftare på grund av aktiveringsmodellen än kvinnornas. Däremot observerades inga regionala skillnader i utredningen.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att det med tanke på systemet för social trygghet som helhet och systemets sporrande karaktär är problematiskt att sänkningen av den primära förmånen till följd av aktiveringsmodellen har ökat behovet av utkomststöd som sista utväg. Utkomststöd utbetalades till 42 procent av dem som fick sänkt arbetsmarknadsstöd på basis av aktiveringsmodellen och till 31 procent av dem som fick sänkt grunddagpenning. Att vara beroende av utkomststöd höjer tröskeln för att få jobb och leder ofta till att arbetslösheten förlängs.

Utskottet konstaterar att aktiveringsmodellen har varit föremål för kraftig kritik och upplevts som svårtolkad och orättvis. Också i en enkät som riktades till specialister och chefer vid arbets- och näringsbyråerna konstaterades det att modellen ökat upplevelsen av orättvisa inte bara i fråga om

Betänkande ShUB 14/2019 rd

de kunder som har sämre förutsättningar än andra att aktivera sig på det sätt som modellen förutsätter, utan också i fråga om de kunder som är arbetsföra och villiga att aktivt söka arbete, men vars jobbsökningsaktivitet inte räknas som uppfyllande av modellens villkor. Erfarenheterna av orättvisor kan ytterligare försämra förutsättningarna för sysselsättning. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lyfter i sitt utlåtande fram aktiveringsåtgärdernas negativa effekter i synnerhet på mäns självförtroende och deras känsla av uppskattning.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att man i undersökningarna inte på ett tillförlitligt sätt har kunnat påvisa att aktiveringsmodellen har ökat sysselsättningen, vilket har varit modellens viktigaste mål. Aktiveringsmodellen har dock försvagat nivån på utkomtskyddet för arbetslösa i synnerhet för svårsysselsatta grupper, ökat behovet av utkomststöd och höjt upplevelsorna av orättvisa i systemet med utkomtskydd för arbetslösa.

Upphävande av aktiveringsmodellen

Upphävandet av aktiveringsmodellen ökar enligt propositionen utgifterna för utkomtskyddet för arbetslösa med uppskattningsvis 51,1 miljoner euro. Utgifterna för bostadsbidraget och utkomststödet beräknas sjunka med 12 miljoner euro. Upphävandet av aktiveringsmodellen ökar således i sin helhet utgifterna inom den offentliga ekonomin med uppskattningsvis 39 miljoner euro, varav statens andel är 13,7 miljoner euro, kommunernas andel 10,2 miljoner euro och sysselsättningsfondens andel 15,2 miljoner euro.

Upphävandet av aktiveringsmodellen förbättrar utkomtskyddet för arbetslösa förmånstagare. För mottagare av arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning som inte uppfyller villkoren enligt aktiveringsmodellen stiger förmånen utan förhöjningsdelar med ca 32,40 euro i månaden. För den som får inkomstrelaterad dagpenning stiger förmånen utan förhöjningsdelar med i genomsnitt ca 65 euro i månaden.

Social- och hälsovårdsutskottet delar arbetslivs- och jämställdhetsutskottets åsikt att det även i fortsättningen behövs åtgärder, incitament och sysselsättningsfrämjande tjänster för att främja sysselsättningen bland arbetslösa arbetssökande. Upphävandet av aktiveringsmodellen eliminerar inte arbetssökandenas skyldighet att aktivt söka arbete och delta i sysselsättningsfrämjande service. Utskottet anser det nödvändigt att det årliga anslag på 25 miljoner euro som tillfogats arbetskraftstjänsterna i samband med aktiveringsmodellen bibehålls. I stället för tjänster som syftar till att uppfylla villkoren i aktiveringsmodellen bör arbetskraftstjänsterna utvecklas så att de blir mer individuella, motsvarar behoven hos olika grupper av arbetslösa och är tillräckliga.

Utskottet uttrycker sitt gillande över att självrisktiden inom utkomtskyddet för arbetslösa förblir fem dagar även efter det att aktiveringsmodellen upphävts. Självrisktiden förlängdes innan aktiveringsmodellen trädde i kraft från ingången av 2017 från fem dagar till sju dagar som en del av ett spetsprojekt i regeringsprogrammet för Juha Sipiläs regering, där en av åtgärderna var en reform av utkomtskyddet för arbetslösa. Minskningen av de två självriskdagarna i samband med att aktiveringsmodellen trädde i kraft har förbättrat nivån på utkomtskyddet för arbetslösa för alla arbetslösa och också minskat behovet av utkomststöd i början av arbetslösheten.

Betänkande ShUB 14/2019 rd

Utveckling av utkomstskyddet för arbetslösa efter aktiveringsmodellen

Utskottet konstaterar att regeringen i sitt program har förbundit sig att höja sysselsättningsgraden till 75 procent. En ministerarbetsgrupp med underarbetsgrupper har tillsatts för att främja sysselsättningen. Utskottet anser det vara viktigt att systemet med utkomstskydd för arbetslösa vid sidan av utvecklandet av tjänster som stöder sysselsättningen utvecklas långsiktigt för att minska eventuella incitamentsproblem, öka systemets tydlighet och begriplighet samt minska beroendet av utkomststöd. Utskottet anser att man vid reformen av servicesystemet och den sociala tryggheten särskilt bör fästa uppmärksamhet vid att främja sysselsättningen för partiellt arbetsföra och svårssysselsatta personer och att bygga upp ett utkomstskyddssystem som motsvarar deras behov.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—3 i proposition RP 80/2019 rd utan ändringar.

Helsingfors 29.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anu Vehviläinen cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Juhana Vartiainen saml
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.

Betänkande ShUB 14/2019 rd
Reservation /saml

RESERVATION

Motivering

Regeringens ekonomiska politik bygger på att sysselsättningsgraden stiger till 75 procent. Enligt en kalkyl från riksdagens oberoende informationstjänst minskar ändringarna i skatter och social trygghet i regeringens budgetproposition för nästa år sysselsättningen med 5 000 personer. Analysen inkluderade inte effekten av att aktiveringsmodellen slopas. Utredningsgruppen, som leddes av professor Roope Uusitalo, kunde inte bedöma aktiveringsmodellens exakta sysselsättningseffekter, så den bästa expertbedömningen av sysselsättningseffekterna är fortfarande enligt finansministeriets uppskattning 5 000–12 000 sysselsatta. Även enligt en försiktig bedömning håller regeringens åtgärder således på att minska sysselsättningen med cirka 10 000 personer. Botten håller således på att gå ur regeringens ekonomiska politik redan efter ett halvår.

Regeringen följer inte sitt eget regeringsprogram. När det gäller nedskärningen i aktiveringsmodellen och avvecklingen av skyldigheterna konstateras följande i regeringsprogrammet: ”De skyldigheter och nedsättningar av arbetslöshetsförmåner som ingår i aktiveringsmodellen ska slopas, när det har fattats beslut om åtgärder som har motsvarande sysselsättningseffekter.”

I regeringspropositionen eller när utskottets hört sakkunniga har det inte klarlagts vilka åtgärder som ersätter aktiveringsmodellen. Regeringen följer inte sitt eget program till denna del. Åtgärder som minskar sysselsättningen påskyndas visserligen, men det finns inga uppgifter om åtgärder som höjer sysselsättningen. Regeringens sysselsättningspolitik leder inte till att sysselsättningsmålet uppnås och kan därför inte anses trovärdig.

Enligt en rapport från en utredningsgrupp som leddes av professor Roope Uusitalo har aktiveringsmodellen aktiverat i synnerhet arbetslösa som omfattas av inkomstrelaterat utkomstskydd. Deras arbetslöshetstid har förkortats, och de har i högre grad deltagit i aktiveringsåtgärder. Även om aktiveringsmodellen nu slopas måste man hålla fast vid den aktiva nordiska arbetskraftspolitiken. Alla ska ha rätt till ett tillräckligt utkomstskydd för arbetslösa, men den som får skydd ska på motsvarande sätt även i fortsättningen vara skyldig att aktivt söka arbete och förbättra sina egna sysselsättningsmöjligheter. Aktiveringen bör fortsätta till exempel genom att den personliga servicen för arbetslösa reformeras och stärks och genom att det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa graderas. Till exempel Finlands Bank har i sitt yttrande till ekonomiutskottet rekommenderat en inkomstrelaterad gradering som en sysselsättningsmetod. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser i sitt utlåtande att det är nödvändigt och angeläget med incitament för att förebygga förlängd arbetslöshet.

I samband med införandet av aktiveringsmodellen minskades självriskdagarna i början av arbetslösheten från sju till fem. Den nedskärning på grund av försummelse att delta i den aktivitet som aktiveringsmodellen förutsätter motsvarar en självriskdag per månad. Genom att dra ner på självriskdagarna ville man mjuka upp nedsättningens effekt. När nedsättningen försvinner är det logiskt att man samtidigt också återställer självriskdagarna till sju dagar.

Betänkande ShUB 14/2019 rd
Reservation /saml

I och med förpliktelserna enligt aktiveringsmodellen har det avslöjats att det inom utkomstskyddet för arbetslösa på basnivå finns många personer som i verkligheten inte är arbetsföra eller vars arbetsförmåga har minskat betydligt. Nedsättningen i aktiveringsmodellen har i synnerhet drabbat denna grupp arbetslösa. Problemet har dock inte i egentlig mening funnits i aktiveringsmodellen, utan allmänt i det finländska systemet för social trygghet. Aktiveringsmodellen har bara lyft fram de som hamnar i kläm i det nuvarande systemet: de som inte är arbetsföra men inte heller berättigade till invalidpension.

Samlingspartiet har föreslagit att den sociala tryggheten ska skräddarsys för partiellt arbetsföra. Den aktivitetsbaserade inkomsten ska vara på samma nivå som utkomstskyddet för arbetslösa på basnivå, men sänkt arbetsförmåga ska beaktas bättre i förpliktelserna. Det ska krävas aktivitet, men det kan innebära till exempel deltagande i rehabilitering och frivilligarbete. Ändringen kan genomföras som en del av en större totalreform av den sociala tryggheten. Samlingspartiet uppmuntrar regeringen att snabbt inleda en reform av den sociala tryggheten. Under förra valperioden skapades en god grund för reformen i det parlamentariska projektet Toimi. Den parlamentariska kommitté som föreslås i regeringsprogrammet bör inrättas snabbt för att lösa problemen med den nuvarande sociala tryggheten.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1—3 enligt betänkandet,

*att riksdagen godkänner ett nytt lagförslag 4 (**Reservationens nya lagförslag**) och*

*att riksdagen godkänner tre uttalanden (**Reservationens förslag till uttalanden**).*

Reservationens nya lagförslag

4.

Lag

om ändring av 5 kap. 13 § och 7 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 5 kap. 13 § 1 mom. och 7 kap. 10 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1138/2017, som följer:

Betänkande ShUB 14/2019 rd
Reservation /saml

5 kap.

Förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsdagpenning

13 §

Självrisktid

Arbetslöshetsdagpenning betalas ut efter det att en person har varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån en tid som motsvarar sammanlagt **sju** fulla arbetsdagar under högst åtta på varandra följande kalenderveckor. Självrisktiden föreläggs en gång per maximal utbetalningstid för arbetslöshetsdagpenning enligt 6 kap. 7 §.

— — — — —

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

10 §

Självrisktid

Arbetsmarknadsstöd betalas ut efter det att en person har varit arbetslös arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån en tid som motsvarar sammanlagt **sju** fulla arbetsdagar under högst åtta på varandra följande kalenderveckor.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagen tillämpas om självrisktiden börjar efter att denna lag har trätt i kraft.

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar inledandet av en totalreform av den sociala tryggheten och uppmärksammar behovet att utveckla den sociala tryggheten för partiellt arbetsföra som en del av reformen.
2. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål föreslår åtgärder enligt regeringsprogrammet som till sina sysselsättningseffekter motsvarar aktiveringsmodellen.
3. Riksdagen förutsätter att självriskdagarna återställs till samma nivå som före den nuvarande lagen.

Betänkande ShUB 14/2019 rd
Reservation

Helsingfors 29.11.2019

Mia Laiho saml

Juha Vartiainen saml

Anna-Kaisa Ikonen saml